

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

2006.

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)

Dalmatinska 22, Podgorica,
tel/fax 081/264-211, 264-265
E-mail: crnvo@cg.yu,
www.crnvo.cg.yu

Centar za razvoj nevladinih organizacija je neprofitna, nevladina organizacija osnovana i registrovana u septembru 1999. g.

Naša vizija je Crna Gora kao demokratsko i građansko društvo, razvijene vladavina prava, društvo aktivnih građana u kojem nevladine organizacije igraju važnu ulogu u pitanjima društvenog razvoja.

Misija CRNVO-a je da pruži podršku razvoju nevladinih organizacija u Crnoj Gori i doprinese stvaranju aktivnog okvira za učešće građana i nevladinih organizacija u pitanjima javne politike i razvoju civilnog društva. Naši ključni ciljevi su da:

Izgradimo kapacitete nevladinih organizacija;

- ◆ Poboljšamo saradnju između državne uprave/lokalne samouprave, nevladinog sektora i privrede;
- ◆ Povećamo razumjevanje uloge i značaja nevladinih organizacija u društvu;
- ◆ Doprinesemo razvoju demokratije, ljudskih prava i vladavine zakona.

Korisnici Centra su nevladine organizacije, građani, lokalna samouprava, državna uprava i privredni subjekti.

PROGRAMI

PROGRAM JAVNIH POLITIKA

Cilj programa je da doprinese povećanju transparentnosti rada javnih institucija i pruži argumentaciju za učešće građana i organizacija civilnog društva u procesima razvoja javnih politika. Poseban fokus je na javnim politikama i praksi odnosa Vlade, parlamenta i lokalnih samouprava sa nevladinim organizacijama i građanskoj kontroli rada javnih institucija.

PROGRAM OBUKE I KONSULTACIJA

Cilj programa je da kroz različite treninge, obuke, konsultacije, spoljne nezavisne evaluacije i monitoringe podigne kapacitete organizacija i institucija iz različitih sektora.

PROGRAM PRAVNE POMOĆI

Cilj programa je ohrabrivanje građana na udruživanje, olakšanje rada organizacija u skladu sa zakonom i mogućnostima za korišćenje novih demokratskih prava, posebno u oblasti informisanja, konsultovanja i građanske participacije. U osnovi, pravna pomoć za nevladine organizacije podrazumijeva pravnu pomoć u osnivanju, registrovanju i funkcionisanju.

PROGRAM GRAĐANSKOG OBRAZOVANJA

Cilj programa je informisanje i obrazovanje građana i šire javnosti. Program se realizuje kroz školu društvene promjene, školu evropskih integracija i druge neformalne obrazovne programe.

PROGRAM EVROPSKIH INTEGRACIJA

Cilj programa je da organizacijama civilnog društva omogući adekvatne informacije o Evropskoj uniji i procesu evropskih integracija i doprinese unaprjeđenju njihovog intenzivnijeg i kompetentnijeg učešća u procesu. Poseban fokus je na konsultacijama i monitoringu procesa, kao i na pitanja adekvatnosti i dostupnosti fondova EU za razvoj civilnog društva.

PROGRAM RAZVOJA FILANTROPIJE

Cilj programa je da unaprijedi privatna davanja u neprofitne svrhe, posebno da doprinese razvoju osmišljenih strategija i pristupa u podršci razvojnim i humanitarnim programima i projektima iz domaćih izvora. Posebna pažnja se posvećuje razvoju društvene odgovornosti preduzeća, individualnim davanjima, promociji poreskih olakšica i drugih mehanizama.

ISTRAŽIVANJA I ANALIZE

Cilj programa je da kroz istraživanja i analize civilnog društva i povezanih fenomena doprinese razumjevanju stanja i perspektiva društvenog razvoja. Poseban fokus je na istraživanjima:

- ◆ odnosa među organizacijama i institucijama koje pripadaju različitim sektorima,
- ◆ stavova građana,
- ◆ solidarnosti,
- ◆ građanske odgovornosti,
- ◆ aktivizma i participacije i drugih relevantnih pitanja.

INFO (BIBLIO) TEKA

Program ima za cilj da informiše građane i zainteresovane grupe u društvu o nevladinim organizacijama, posebno kroz jedinstvenu bazu podataka aktivnih nevladinih organizacija, web sajt, elektronsku listu sa informacijama za nevladine organizacije, biblioteku sa oko hiljadu naslova.

PROGRAM IZDAVAČKE DJELATNOSTI

Program ima za cilj da pruži podršku drugim programima i organizacijama kroz autorske publikacije i prevode, informativne i obrazovne sadržaje i magazin civilnog društva - Građanin.

REALIZOVANI PROJEKTI (PO PROGRAMIMA)**I PROGRAM JAVNIH POLITIKA****ZA BOLJU SARADNJU OPŠTINE PODGORICA I NEVLADINIH ORGANIZACIJA**
(jul 2006 g.)

TRAJANJE:	6 mjeseci
DONATOR:	Opština Podgorica

GENERALNI CILJ

Unapređenje saradnje Opštine Podgorica i nevladinih organizacija (građana)

SPECIFIČNI CILJEVI

- ◆ Povećati informisanost 500 službenika lokalne samouprave i javnih ustanova čiji je osnivač Opština o nevladinim organizacijama sa sjedištem u Podgorici u periodu od 6 mjeseci
- ◆ Povećati stepen zajedničkog shvatanja 25 službenika lokalne samouprave o mogućim koracima u pravcu unapređenja saradnje sa NVO
- ◆ Povećati informisanost 500 službenika lokalne samouprave i javnih ustanova čiji je osnivač Opština o principima učešća građana i nevladinih organizacija u kreiranju javnih politika u periodu od 6 mjeseci.

OSTVARENI REZULTATI

1. Formiran je Savjet projekta koji je uključivao predstavnike Opštine Podgorica i lokalnih nevladinih organizacija. Poziv je bio upućen lokalnom Sekretarijatu za upravu, kabinetu Predsjednika Opštine Podgorica i nevladinim organizacijama koje su iskazivale interesovanje za saradnju sa Opštinom Podgorica. Savjet projekta je imao 5 članova/članica.
2. Ažurirane su informacije o nevladinim organizacijama sa sjedištem u Podgorici. Ovdje se misli na informacije o nevladinim organizacijama koje uključuju imena i funkcije kontakt osobe, kontakt podatke, ciljeve organizacije, godinu osnivanja i broj članova, informacije o oblasti rada, aktivnostima realizovanim u proteklom periodu. Na adrese NVO iz Podgorice (evidenciju posjeduje CRNVO iz Službenog lista RCG) bili su poslani Upitnici u kojima je bila objašnjena potreba ažuriranja podataka NVO i predstavljene mogućnosti dalje komunikacije sa Opštinom Podgorica. Organizacije o kojima je CRNVO već imao podatke bile su pozvane (putem telefona ili e-maila) da svoje podatke ažuriraju. Ova aktivnost je trajala 2 mjeseca.
3. Pripremljen je, štampan i distribuiran opštinskim službama priručnik koji je pripremila Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) " Građani kao partneri- priručnik za informisanje, konsultovanje i učešće javnosti u kreiranju javnih politika ". Sadržaj publikacije je uključivao sljedeća poglavlja: što je odnos Vlade i građana, zašto osnaživati odnos sa građanima, koliko košta saradnja sa građanima, koji su elementi konsultacija sa građanima, koji su elementi informisanja građana, koje generalne kapacitete treba osnažiti za saradnju sa građanima, koja sredstva i mehanizme treba koristiti u saradnji sa građanima, kako izabrati adekvatna sredstva, kako planirati evaluaciju saradnje, kakve mogućnosti nudi informatička tehnologija, koji su principi saradnje u praksi, koja pravila treba slijediti, gdje se može pronaći više informacija o ovim pitanjima.

4. Štampan je Adresar nevladinih organizacija sa sjedištem u Podgorici (500 komada) i distribuiran je opštinskim službama, sekretarijatima, javnim preduzećima i javnim ustanovama čiji je osnivač Opština Podgorica. Podaci iz baze podataka su bili osnov za izradu Adresara.
5. Organizovan je jednodnevni seminar za predstavnike lokalne samouprave na temu "Kako do bolje saradnje sa nevladinim organizacijama". Svaki od 9 sekretarijata je učestvovao sa po jednim ili dva predstavnika. Pored njih su bili prisutni predstavnici Službe Predsjednika opštine, Službe Skupštine Opštine, Službe za zajedničke poslove i Centra za informacioni sistem sa po jednim (ili dva) predstavnika.
6. Vođen je press clipping o aktivnostima nevladinih organizacija sa sjedištem u Podgorici i formiran je dnevni kalendar tih aktivnosti koji je distribuiran opštinskim službama putem e-mail liste. Ova aktivnost trajala je tokom cjelokupne realizacije projekta. Na e-mail adrese svih sekretara lokalne uprave, službe Skupštine Opštine, Informacionog centra Opštine su prosleđivane informacije o aktivnostima NVO.
7. Održana je press konferencija povodom okončanja projekta na kojoj je novinarima bio prezentovan cilj projekta, realizovane aktivnosti i dalji planovi. Bili su pozvani svi elektronski i štampani mediji.
8. Urađena je evaluacija projekta putem evaluacionih upitnika polaznicima seminara, primaocima publikacije i adresara NVO kao i kroz evaluacioni sastanak Savjeta projekta, priprema programskih i finansijskih izvještaja.

UKLJUČIVANJE CIVILNOG DRUŠTVA U RAZVOJ JAVNE POLITIKE NA NACIONALNOM NIVOU

TRAJANJE:	jul 2006 - jul 2007
DONATOR:	Balkan Trust For Democracy (BTD)

CILJEVI PROJEKTA

- ◆ Povećati učešće građana (civilnog društva) u procese donošenja odluka na nacionalnom nivou
- ◆ Produbiti prethodne inicijative prema zaključcima i preporukama Izvještaja o saradnji Vlade RCG i NVO
- ◆ Povećati svijest javnosti o pitanjima saradnje NVO i Vlade RCG
- ◆ Omogućiti nezavisan monitoring i analizu pravnih i praktičnih aspekata saradnje Vlade RCG i NVO
- ◆ Povećati nivo razumijevanja i znanja javnih činovnika o odnosima Vlade RCG i NVO
- ◆ Omogućiti resurse i preporuke za dalji razvoj koji će služiti naporima Vlade RCG, NVO i ostalih činova u ovoj oblasti
- ◆ Povećati informisanost i razumijevanje pravne regulative ove oblasti, dati relevantno mišljenje o saradnji NVO i Vladinih službenika.

OSTVARENI REZULTATI

- ◆ Urađen je monitoring javnih institucija koje utiču na civilno društvo. Rađena je analiza medija i analiza Vladinih sajtova u smislu utvrđivanja realcija između NVO i državnih institucija, te uključenosti NVO u radu na javnim politikama.
- ◆ Urađeno je istraživanje o odnosima NVO i Vlade RCG. Distribuirani su upitnici kojima se procjenjuje stepen saradnje, informisanosti i ostvarivanja kontakata (sa NVO) službenicima iz ministarstava, agencija i drugih vladinih odjeljaka i javnih institucija na nacionalnom nivou. Dobijeno je i analizirano 37 upitnika koji su popunjeni od strane državnih organa i 30 upitnika koji su popunjeni od strane predstavnika NVO.
- ◆ Urađen je Nacrt Zakona o transparentnosti u razvoju javnih politika i zakonodavstva. U radu Radne grupe koja je bila zadužena za izradu ovog Zakona su učestvovala 3 pravna eksperta iz Crne Gore.
- ◆ Urađen je prevod odgovarajuće relevantne uporedne legislative i prakse (koja se odnosi na ovu temu) što je dovelo do formiranja kvalitetnijih rješenja koja se odnose na Crnu Goru.

- ◆ Pomenuti Nacrt Zakona o transparentnosti u razvoju javne politike i legislative sa objašnjenjima je publikovan (500 komada).
- ◆ Obavljene su konsultacije sa NVO i drugim subjektima koji su bili zainteresovani za datu problematiku.
- ◆ Organizovan je Okrugli sto o Nacrtu zakona koji je omogućio da o Nacrtu zakona bude diskutovano od strane većeg broja činilaca i zakonodavaca. Na ovom okruglom stolu je učestvovalo 36 predstavnika NVO i državne uprave.
- ◆ Učinjeni su koraci u pravcu izgradnje međusektorskih koalicija radi podrške usvajanju Nacrta Zakona od strane Skupštine RCG. Za uspješnu realizaciju navedenog, preduzeti su koraci u smislu osvarivanja saradnje sa Vladinom Kancelarijom za saradnju sa NVO i drugim subjektima državne uprave.

OSNAŽIVANJE DEMOKRATSKIH PROCESA NA LOKALNOM NIVOU U CRNOJ GORI

TRAJANJE:	januar 2006 - decembar 2006
DONATOR:	The Olof Palme International Centar

CILJEVI PROJEKTA

- ◆ Povećati ukupnu transparentnost rada lokalne samouprave u odnosu na građane i nevladine organizacije u Crnoj Gori u roku od 12 mjeseci
- ◆ Povećati informisanost 500 nevladinih organizacija o primjerima-statistici vezanoj za saradnju NVO-lokalna samouprava
- ◆ Povećati informisanost 100 činovnika lokalnih samouprava o primjerima-statistici vezanoj za saradnju NVO-lokalna samouprava
- ◆ Povećati svijest javnosti o pitanjima saradnje NVO-lokalne vlasti
- ◆ Povećati razumijevanje činovnika lokalnih samouprava o potrebi saradnje NVO-lokalne samouprave
- ◆ Obezbjeđenje smjernica za budući razvoj odnosa NVO - lokalne samouprave
- ◆ Povećati stepen informisanosti nevladinih organizacija o zakonskoj regulativi kojom se uređuje oblast saradnje lokalna samouprava-NVO

OSTVARENI REZULTATI

1. Pripremljen je Akcioni plan za implementaciju projekta (u januaru 2006 g.) Akcioni plan je sadržao značajne informacije o aktivnostima, zadacima, odgovornostima, rokovima i potrebnim resursima za svaki planirani zadatak. Akcioni plan je bio prezentovan svim saradnicima na ovom projektu.
2. Trening na temu "Monitoring i evaluacija" za saradnike iz lokalnih nevladinih organizacija. Saradnici projekta, regionalni koordinatori i asistenti projekta su dobili jednodnevnu obuku o tehnikama u vezi prikupljanja podataka (intervjui, upitnici, fokus grupe, nadgledanje). Trening je korišćen za reviziju prijavljenih dokumenata uz lekcije naučene iz prethodnih projekata, ostvarenih u 2005 g. Takođe, trening je korišćen za međusobno upoznavanje ljudi koji će raditi na projektu i time je postignuta komunikacija među njima tokom implementacije projekta. Ova aktivnost je realizovana u februaru 2006. g. Koordinator projekta, koji je i trener CRNVO-a, je bio fasilitator na treningu. Trening je koristio i za planiranje narednih koraka u vezi sa nastavkom kampanje za usvajanje svih predviđenih dokumenata na lokalnom nivou koji regulišu saradnju između NVO i lokalne samouprave.
3. Nastavljena je kampanja za prihvatanje svih predviđenih dokumenata relevantnih za aktivnosti NVO. Radilo se o: Statutu Opštine, Odluci o finansiranju projekata NVO, Odluci o mjesnim zajednicama, Odluci o učešću građana u vršenju javnih poslova, Odluci o Savjetu za razvoj i zaštitu lokalne samouprave, Poslovniku o radu Skupštine Opštine. Ova aktivnost je realizovana tokom perioda od 12

- mjeseci. Korišćene metode su: izjave i sastanci sa predstavnicima lokalne uprave.
4. U okviru Kampanje za izmjenu Odluke o finansiranju projekata NVO u cilju unapređenja procesa raspodjele sredstava i povećanja stepena javnosti rada Komisije za raspodjelu sredstava u procesu odlučivanja predloženi su amandmani u 7 opština (Podgorici, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima, Beranama, Baru i Tivtu) i pokrenuta kampanja sa lokalnim partnerima u cilju njihovog usvajanja.
  5. Realizovano je istraživanje NVO stavova vezanih za pitanja komunikacije NVO sa činovnicima lokalnih vlasti, uključenosti u proces konsultacija, dobijanje povratnih informacija od strane činovnika lokalne samouprave, kroz model upitnika. Upitnici za NVO su kreirani i distribuirani nevladinim organizacijama u svim opštinama u Crnoj Gori (21). Rezultati iz upitnika su bili dio Godišnjeg izvještaja o saradnji između NVO i lokalne samouprave.
  6. Realizovano je Istraživanje stavova činovnika lokalne samouprave preko upitnika. Koordinator projekta je poslao pisma rukovodećim kadrovima u lokalnim upravama sa ciljem da ih obavijesti o aktivnostima koje se planiraju realizovati tokom trajanja projekta uz prijedlog da oni podrže realizaciju ovog projekta. Upitnik za činovnike lokalne uprave je kreiran i distribuiran u sve od 21 opština u Crnoj Gori. Ukupno je na upitnik odgovorilo 187 činovnika lokalne uprave. Rezultati iz upitnika su bili dio Godišnjeg izvještaja o saradnji između NVO i lokalne samouprave.
  7. Tokom cjelokupnog trajanja projekta, obezbjeđena je pravna pomoć za NVO. Ova aktivnost je realizovana kroz izradu Formulara za pokretanje "inicijative" i "građanske inicijative" kao potencijalno najčešći oblik uticaja građana i NVO na donošenje odluka na lokalnom nivou, kao i drugih modela učešća građana ustanovljenih Zakonom o lokalnoj samoupravi.
  8. Dvomjesečno su svim opštinama dostavljani ažurirani podaci o nevladinim organizacijama koje posjeduje CRNVO u svojoj bazi podataka. To su podaci o organizacijama koji sadrže brojeve telefona, kontakt osobe, djelatnosti i ciljeve NVO iz te opštine.
  9. Istraživanje stavova predstavnika NVO preko modela fokus grupe. Koordinator projekta je uputio pozivno pismo predstavnicima NVO sa ciljem da ih obavijesti o projektnim aktivnostima da ih zamoli da podrže ove aktivnosti i učestvuju u fokus grupama. Procijenili smo nivo satisfakcije NVO aktivista u svakoj fokus grupi. U fokus grupama je učestvovalo 126 predstavnika nevladinih organizacija.
  10. Realizovano je istraživanje stavova lokalne samouprave kroz fokus grupe. Koordinator je slao pismo kojim je informisao sve učesnike fokus grupa iz lokalne samouprave o projektnim aktivnostima u kojemu im je predložio da podrže te aktivnosti. U pojedinim opštinama su korištene druge metode (intervju ili sastanak) da bi se sakupile informacije. To je činjeno u slučaju kada nije bilo moguće sakupiti dovoljan broj učesnika koji je predviđen za organizovanje fokus grupa (7-12). U fokus grupama je učestvovalo 88 činovnika lokalne uprave.
  11. Tokom trajanja projekta, rađen je i monitoring medija. Ova aktivnost je ostvarivana tokom svih 12 mjeseci implementacije projekta. Pratili su se 4 dnevne novine koje se publikuju u Crnoj Gori. Svi tekstovi koji govore o inicijativama NVO na lokalnom nivou, primjerima saradnje sa lokalnim samoupravama, tekstovi koji govore o dokumentima koji se usvajaju na lokalnom nivou a od značaja su za rad sa NVO, bili su predmet našeg interesovanja. Rezultat ove aktivnosti jeste sakupljenih 178 članaka o inicijativama NVO na lokalnom nivou.
  12. Urađen je i monitoring saradnje između NVO i lokalne samouprave. Na samom početku projekta obaviještene su sve NVO i lokalne samouprave o projektnoj aktivnosti. NVO su bile obaviještene od strane CRNVO-a kroz mail listu. Na osnovu ovog istraživanja je urađen Godišnji izvještaj o saradnji lokalnih samouprava i nevladinih organizacija u Crnoj Gori za 2005. godinu.
  13. Urađen je Godišnji izvještaj o saradnji između NVO i lokalne samouprave u Crnoj Gori. U tom dokumentu su sadržane sve komponente projekta i bio je dostupan za sve na sajtu CRNVO-a (www.crnvo.cg.yu). U Izvještaju se nalaze obrađeni podaci iz istraživanja. Izvještaj je distribuiran činovnicima lokalnih samouprava, nevladinim organizacijama, međunarodnim organizacijama i drugim zainteresovanim subjektima.
  14. Proglašena je i javno pohvaljena lokalna samouprava koja je pokazala najveću kooperativnost u saradnji sa lokalnim NVO. U 2005. godini, najbolju saradnju sa lokalnim NVO imala je Opština Tivat. Drugu nagradu je dobila Opština Nikšić, a treću Opština Kotor.

KAMPANJA ZA ODRŽIVOST NEVLADINOG SEKTORA U CRNOJ GORI - KOALICIJA NVO SARADNJOM DO CILJA

TRAJANJE:	jun 2006 - mart 2007
DONATOR:	USAID/ORT
SREDSTVA (koja je dobio CRNVO)	15,199.98 \$

CILJEVI

- ◆ Unaprijediti uslove za rad i razvoj nevladinog sektora u Crnoj Gori, kroz formiranje i rad koalicije sa preko 200 nevladinih organizacija iz svih krajeva zemlje.

Najvažnija dostignuća ovog projekta su: izrada Strategije saradnje Vlade i NVO, Kodeksa NVO, kao i Strukture finansiranja NVO iz javnih fondova, koja je zahtjevala najviše vremena. Sva tri dokumenta, zajedno sa listom članica Koalicije, inkorporirana su u publikaciju Koalicija NVO-Saradnjom do cilja koja je štampana na našem i engleskom jeziku. Uspješnu realizaciju projekta obilježila je i Nacionalna konferencija Koalicije, pomoću koje je učinak jednogodišnjeg projekta predstavljen javnosti. Konferenciji je prisustvovalo oko 150 predstavnika, a osim članica Koalicije, bili su prisutni i brojni predstavnici međunarodnih organizacija, ambasada, Vlade, političkih partija, NVO iz regiona i medija.

CIVILNO DRUŠTVO U DIJALOGU O BUDUĆNOSTI CRNE GORE (projekat je počeo 2006. god i traje i dalje)

TRAJANJE:	20. septembar
DONATOR:	Fondacija Institut za otvoreno društvo - Predstavništvo Crna Gora

CILJEVI:

Osnovni cilj projekta je bio povećanje učešća organizacija civilnog društva u procesima odlučivanja u Crnoj Gori i oblastima djelovanja koje se odnose na definisanje države i ustava RCG, pitanja demokratije i vladavine prava, ljudskih i manjinskih prava, dobre uprave, održivog razvoja i socijalne kohezije. Pored toga, projekat je težio osnaženju dijaloga različitih političkih i društvenih aktera o najvažnijim razvojnim pitanjima crnogorskog društva. Takođe, projektom se želi podstaknuti debata kako među stručnjacima, tako i u široj javnosti o smjernicama rješavanja nekih od važnih procesa koji su pred Crnom Gorom.

OSTVARENI REZULTATI:

1. Ponovno objavljivanje teksta "Zajednička izjava za dalju demokratizaciju Crne Gore" čiji su potpisnici 15 nevladinih organizacija iz Crne Gore, a koja je imala široku promociju i u Crnoj Gori, ali i Briselu.
2. Realizovan je okrugli sto na temu " Novi Ustav-karakter, principi i rješenja u oblasti demokratije i ljudskih prava" (2.11.2006.) Za naredni period su planirani okrugli stolovi sa sljedećim okvirnim temama:
  - ◆ "Demokratija i vladavina prava"
  - ◆ "Ljudska i manjinska prava"
  - ◆ "Dobra uprava"
  - ◆ "Održivi razvoj i socijalna kohezija"
3. Publikovana su izlaganja sa okruglog stola na temu " Novi Ustav- karakter, principi i rjesenja u oblasti demokratije i ljudskih prava ". Publikacija je štampana u 250 primjeraka.

II PROGRAM IZDAVAČKE DJELATNOSTI

GRAĐANSKI OTPOR GOVORU MRŽNJE

TRAJANJE:	jun - septembar 2006.
DONATOR:	Ministarstvo kulture i medija Crne Gore

CILJEVI:

- ◆ Omogućiti čitaocima da shvate šta se zapravo krije iza upotrebe stereotipa i govora mržnje,
- ◆ Kakvi oblici manipulacije se time ostvaruju,
- ◆ Šta čovjek kao individua gubi ukoliko koristi govor mržnje,
- ◆ Kako je moguće prevazići govor mržnje u medijima,
- ◆ Šta same novinarske asocijacije, medijski profesionalci i civilni sektor mogu uraditi na suzbijanju govora mržnje.

OSTVARENI REZULTATI:

Izdata su četiri izdanja časopisa "Građanin".

- ◆ Polovina sadržine svakog od ova četiri izdanja bila je posvećena temi sa kojom je CRNVO konkurisao kod Ministarstva kulture i medija - govoru mržnje. U ovom dijelu časopisa "Građanin" je istraživao fenomen govora mržnje i upotrebe stereotipa u javnom životu i medijima, njegove ideološke, medijsko-profesionalne, psihološke, socio-psihološke i kulturološke aspekte.
- ◆ Drugi dio časopisa bio je povećen aktuelnim zbivanjima u civilnom sektoru: novim aktivnostima, problemima i inicijativama koje su preduzimane na njegovom osnaživanju.
- ◆ Jedan dio časopisa (4 strane) bio je posvećen zbivanjima koja su bila u vezi sa procesom približavanja Crne Gore EU. Za sadržaj ovog dijela časopisa je bio odgovoran Evropski pokret u Crnoj Gori, preko koga je i finansiran ovaj dio časopisa.
- ◆ Ukupan tiraž časopisa je distribuiran nevladinim organizacijama, poslanicima u Parlamentu, državnim insititucijama i međunarodnim organizacijama.

III PROGRAM OBUKE I KONSULTACIJA

SPISAK REALIZOVANIH TRENINGA OD STRANE TRENERA CRNVO-A

NAZIV TRENINGA	DATUM ODRŽAVANJA	ORGANIZATOR
Upravljanje projektom - prva faza ◆ Trening za članove Uprave za kadrove, predstavnike Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva kulture i medija	28.-29.04.2006.	CRNVO (Uprava za kadrove)
Upravljanje projektom - druga faza ◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Nikšić u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu	11.-14.05.2006.	CRNVO (Uprava za kadrove)
Strateško planiranje ◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Nikšić u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu	27.-28.06.2006.	UNICEF
Strateško planiranje ◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Berane u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu	30.06.-1.07.2006.	UNICEF
Strateško planiranje ◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Cetinje u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu	5.-6.07.2006.	UNICEF
Participativni metodi učešća u planiranju ◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Nikšić u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu	5.-6.07.2006.	UNICEF
Strateško planiranje ◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Tivat u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu	17.-18.07.2006.	UNICEF
Participativni metodi učešća u planiranju ◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Cetinje u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu	17.-18.07.2006.	UNICEF

NAZIV TRENINGA	DATUM ODRŽAVANJA	ORGANIZATOR
<p>Participativni metodi učešća u planiranju</p> <p>◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Tivat u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu</p>	24.-25.07.2006.	UNICEF
<p>Participativni metodi učešća u planiranju</p> <p>◆ Trening za članove međusektorskog tima opštine Berane u procesu izrade Lokalnog plana akcija za djecu</p>	26.-27.07.2006.	OSCE/Uprava za kadrove
<p>Organizacijski menadžment i finansijski menadžment</p> <p>◆ Trening za zaposljene u Informativno edukativnim centrima opština Cetinje, Ulcinj, Herceg Novi,...</p>	27.-28.11.2006.	OSCE
<p>Metodologija treninga (Trening za sudije trenere)</p> <p>◆ Trening za tim trenera kojeg čine sudije Osnovnog suda u Kotoru, u cilju pružanja dalje obuke u rješavanju parničnih sporova</p>	30.11.-02.12.2006.	USAID/CHECCHI
<p>Metodologija treninga (Trening za trenere - Slobodan pristup informisanja)</p> <p>◆ Trening za tim trenera sastavljen od predstavnika Ministarstva kulture i medija, Uprave za kadrove, Ministarstva inostranih poslova sa ciljem pružanja dalje obuke državnim i lokalnim službenicima koji rade na zahtjevima za pružanje informacija na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama</p>	4.-6.12.2006.	OSCE/Uprava za kadrove

**SPISAK OBAVLJENIH KONSULTACIJA OD STRANE
CRNVO TIMA TRENERA I KONSULTANATA**

POLJE KONSULTACIJA	VRIJEME	DONATOR / ORGANIZATOR	OSTVARENI REZULTATI
Organizacioni menadžment ◆ Proces konsultacija u oblasti organizacionog menadžmenta za Kancelariju za rodnu ravnopravnost Vlade Crne Gore.	April - jul 2006	Kancelarija UNDP-a u Podgorici	Analiza trenutnog stanja poslova koje je Kancelarija obavila, Opis poslova za nove zaposlene je razvijen, sa procedurom Internih pravila Kancelarije (struktura, interna komunikacija, odnosi sa saradnicima), Evaluacija posla i samoprocjena, razvoj sredstava izvještavanja, razvijen Memorandum saradnje sa NVO
Podnošenje prijedloga projekta Konsultacije za RAE NVO	April-maj 2006	Kancelarija OSCE-a u Podgorici	20 prijedloga projekata je razvijeno i realizovano
Strateško planiranje	Septembar 2006 - Jul 2007	Kancelarija UNICEF-a u Podgorici	Menadžment timovi su upoznati sa detaljima vezanim za Akcioni plan izrade LPA, Međusektorski timovi su upoznati sa detaljima vezanim za Akcioni plan izrade LPA, formirani su timovi za postojeće oblasti, definisan je Akcioni plan procesa situacionih analiza (definisani zadaci su fiksno dati i rokom određeni za postojeće oblasti), razvijena je Komunikaciona strategija, formirani su timovi za komunikaciju sa građanima, definisani zadaci, odgovornosti, vrijeme održavanja, definisani su komunikacioni kanali sa građanima, formirani su istraživački timovi za fokus grupe, razvijena je agenda za fokus grupe i definisana adekvatna pitanja i metodologija za učesnike u istraživanju, prikupljeni su podaci i definisani prioriteta odgovarajućim oblastima LPA, 40 djece u 4 opštine je informisano o izradi LPA, razvijene su fasilitatorske vještine fasilitatora fokus grupa, fokus grupe su konsolidovane i podaci sa intervjuua prema oblastima su svrstani u jedinstveni dokument, uz izvršenu analizu tih podataka, strategijski ciljevi, operativni ciljevi, budžeti po aktivnostima i oblastima su poboljšani, definisani su ključni elementi plana monitoringa i evaluacije (indikator, metodi i tehnike za prikupljanje podataka, vrijeme implementacije, odgovorna osoba), građani i šira javnost je informisana o cjelokupnom procesu i finalnoj verziji distribuiranih LPA

IZDAVAČKA DJELATNOST U 2006. GODINI

PROFILI DONATORA SA APLIKACIONIM FORMAMA I UPUTSTVIMA ZA PISANJE PROJEKATA

Publikacija "Profili donatora sa aplikacionim formama i uputstvima za pisanje projekata" predstavlja podršku redovnim aktivnostima Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) u okviru Programa pomoći nevladinim organizacijama u prikupljanju sredstava i pripremi prijedloga projekata.

Cilj publikacije je da na jednom mjestu ponudi informacije o relevantnim donatorima koji podržavaju programe i projekte nevladinih organizacija u Crnoj Gori, kao i o zahtjevima koje donatori imaju u pogledu podnošenja prijedloga projekta. Za razliku od prethodnih izdanja Profila donatora, ovog puta su pored inostranih donatora uključeni i domaći, javni fondovi za podršku programima nevladinih organizacija.

IZVJEŠTAJ O SARADNJI LOKALNIH SAMOUPRAVA I NEVLADINIH ORGANIZACIJA U CRNOJ GORI, 2005 GODINA

Ovaj dokument sadrži podatke u vezi sa Istraživanjem o saradnji NVO i lokalnih samouprava u Crnoj Gori u 2005. godini. Istraživanje je sprovedeno u svim crnogorskim opštinama u periodu od maja 2005.g. do februara 2006.g. Istraživanjem su obuhvaćeni predstavnici struktura lokalnih organa vlasti i predstavnici lokalnih nevladinih organizacija. Istraživanje sadrži informacije o stavovima predstavnika nevladinih organizacija i predstavnika lokalnih samouprava koji se tiču saradnje na relaciji lokalna samouprava-NVO. Rezultati dobijeni upotrebom istraživačkih metoda i tehnika (upitnik, fokus grupa, intervju) odslikavaju trenutni stepen ostvarene saradnje na lokalnom nivou, mjereno kroz ocjenu primjene odredbi Zakona o lokalnoj samoupravi. Takođe, istraživanje nudi i preporuke za unapređenje saradnje lokalne samouprave i nevladinih organizacija za svaku opštinu ponaosob, kao i generalne preporuke i zaključke koji su zajednički za sve opštine u Crnoj Gori.

Ovaj dokument nudi i pregled usvojenih dokumenata kojima se razrađuju obaveze lokalnih samouprava na osnovu Zakona o lokalnoj samoupravi.

U istraživanju je učestvovalo 362 predstavnika nevladinih organizacija i 291 predstavnik lokalne samouprave.

NOVI USTAV - KARAKTER, PRINCIPI I RJEŠENJA U OBLASTI DEMOKRATIJE I LJUDSKIH PRAVA (IZLAGANJA SA OKRUGLOG STOLA)

Ova publikacija je vezana za jednu od tema sa okruglog stola u okviru projekta koji je finansijski podržan od strane Fondacije Institut za otvoreno društvo-Predstavništvo Crna Gora. Publikacija sadrži izlaganja svih učesnika okruglog stola, kao i tekst Inicijative nevladinih organizacija predstavnicima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, političkim partijama, Univerzitetu Crne Gore, sindikatima, medijima i drugim organizacijama civilnog društva, poslovnom sektoru i ukupnoj javnosti Crne Gore.

ADRESAR NEVLADINIH ORGANIZACIJA IZ PODGORICE

Publikacija "Adresar nevladinih organizacija iz Podgorice" predstavlja dio projekta "Za bolju saradnju Opštine Podgorica i nevladinih organizacija" koji je realizovao Centar za razvoj nevladinih organizacija, a koji je finansijski omogućila Opština Podgorica.

Cilj publikacije jeste da se na jednom mjestu, dostupno svima koji su zainteresovani, a u prvom redu službenicima Opštine Podgorica, nađu podaci o nevladinim organizacijama sa sjedištem u glavnom gradu Crne Gore. Ovdje su dati tačni nazivi organizacija, koji su grupisani po oblastima, odgovorna/e osoba/e i dostupni kontakt podaci (broj telefona, fax i mail organizacije). Nevladine organizacije su grupisane po oblastima u skladu sa njihovom djelatnošću koju su naznačile u odgovoru na upitnik koji im je CRNVO proslijedio. Na ovaj način svi zaposljeni u lokalnoj upravi imaju priliku da se upute u polje djelovanja pojedine nevladine organizacije, da na jednostavan način stupe u kontakt sa njom, te da je prepoznaju kao mogućeg partnera u realizaciji svojih aktivnosti.

GRAĐANI KAO PARTNERI - PRIRUČNIK O INFORMISANJU, KONSULTACIJAMA I JAVNOM UČEŠĆU U KREIRANJU POLITIKE

Publikacija Građani kao partneri predstavlja dio projekta "Za bolju saradnju opštine Podgorica i nevladinih organizacija" koji je realizovao CRNVO, a koji je finansijski omogućila Opština Podgorica.

Ovaj OECD-ov priručnik o informisanju, konsultovanju i javnom učešću u stvaranju politike je nastao kao rezultat praktičnog iskustva i ustvari je vodič dizajniran za vladine zvaničnike u zemljama članicama OECD, ali i u ostalim državama. Političke lekcije i primjeri koji se nalaze u Priručniku se oslanjaju na OECD-ov izvještaj pod naslovom "Građani kao partneri: informisanje, konsultacije i javno učešće u kreiranju politike".

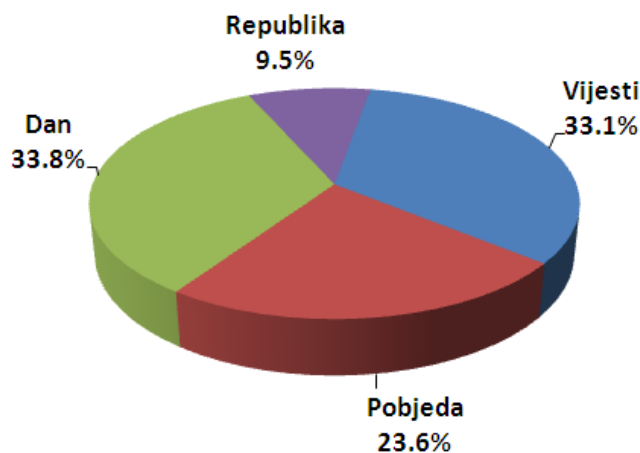
Cilj ove publikacije jeste da se činovnici u svim strukturama vlasti informišu na praktičnom nivou utvrde najadekvatnije načine za jačanje odnosa na relaciji vlast-građani.

SPISAK SEMINARA, KONFERENCIJA I OKRUGLIH STOLOVA NA KOJIMA SU UČESTVOVALI ČLANOVI CRNVO-A

NAZIV SEMINARA / KONFERENCIJE	DATUM ODRŽAVANJA	ORGANIZATOR/I
Dan dijaloga - "Pravci razvoja neformalnog obrazovanja - još jedan korak ka prepoznavanju u SCG"	17.02.2006. Beograd	Forum Syd Balkans Program (FSBP) i Grupa " Hajde da..."
Okrugli sto "Predstavljanje Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu sa osvrtom na ulogu NVO u njegovoj primjeni"	24. 03.2006. PR Centar	NVO Green Home
Okrugli sto o radnoj verziji dokumenta "Osnovi saradnje Vlade RCG sa nevladinim organizacijama"	12.04.2006.	Vlada RCG, Fondacija Institut za otvoreno društvo - Predstavništvo Crna Gora i UNDP
Seminar o umrežavanju NVO	April, 2006	Ekumenska humanitarna organizacija
Regionalna konferencija "Resursni centri NVO sektora - iskustva i perspektive"	22.-23.06.2006.	Centar za promociju civilnog društva Sarajevo
CIVICUS radionica o građanskom društvu i godišnja skupština	Jun, 2006 Glasgow, Scotland	CIVICUS
Regional Network Meeting	17.-21.jun 2006	International Center Olof Palme Skopje
Seminar o volonterizmu	Septembar, 2006	Ekumenska humanitarna organizacija
Peti festival obrazovanja odraslih	02.-07.10.2006.	Centar za stručno obrazovanje
Trening o odnosima sa javnošću	Oktobar, 2006.	Institut za medije
Prezentacija o volonterizmu	Oktobar, 2006	ADP Zid
Seminar "Finansijska decentralizacija i trening"	Novembar, 2006	Uprava za kadrove
Okrugli sto "Aktuelno stanje zaštite potrošača u CG"	Novembar, 2006	Centar za zaštitu potrošača (CEZAP)
Trening o volonterizmu	Novembar, 2006.	SEEYN
Regionalna konferencija "Jugoistočna Evropa u procesu evropskih integracija"	24.-25.11.2006. Priština	Kosovo Foundation for Open Society
Seminar o pisanju predloga projekta	Decembar, 2006.	SEEYN

IZVJEŠTAJ O PRISUSTVU U ŠTAMPANIM MEDIJIMA

DNEVNE NOVINE	BROJ OBJAVLJENIH ČLANAKA
Vijesti	49
Pobjeda	35
Dan	50
Republika	14
UKUPNO	148

DONATORI

- ◆ Opština Podgorica
- ◆ The Balkan Trust For Democracy (BTD)
- ◆ The OLOF PALME International Center
- ◆ USAID/ORT
- ◆ FOSI (Fondation Open Society Institute-Representative office Montenegro)
- ◆ Ministarstvo kulture i medija
- ◆ Skupština RCG

ZAPOŠLJENI I VOLONTERI

- ◆ Stevo Muk, izvršni direktor
- ◆ Goran đurović, programski direktor
- ◆ Jasmina Vojnović, administrativni sekretar
- ◆ Katarina Bigović, finansijski menadžer
- ◆ Nataša Nelević, novinar u redakciji časopisa Građanin
- ◆ Milena Milunović, programski asistent
- ◆ Davor Mašković, programski asistent
- ◆ Bojana Aleksić, programski asistent

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ CRNVO-A ZA 2006. GODINU

BILANS STANJA

AKTIVA	
Stalna imovina	
Neuplaćeni upisani kapital	
Nematerijalna imovina	
Nekretnine, postrojenja i oprema	5696.00
Stalna imovina namijenjena prodaji	
Dugoročna potraživanja	
Dugoročni finansijski plasmani	
Odloženi porezi	
Obrtna imovina	
Zalihe	
Kratkoročna potraživanja	62.00
Kratkoročni finansijski plasmani	
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	9763.00
Unaprijed plaćeni troškovi	
Obračunati nenaplaćeni prihodi	1045.00
Ostala obrtna imovina	
UKUPNA AKTIVA	16566.00

PASIVA	
Kapital i rezerve	
Upisani kapital	6944.00
Revalorizaciona rezerva	
Ostale rezerve	
Neraspoređeni dobitak/gubitak	
Dugoročne obaveze	
Dugoročne obaveze	
Odloženi porezi	
Dugoročna rezervisanja	
Ostale dugoročne obaveze	
Odloženi prihodi	
Kratkoročne obaveze	
Kratkoročne obaveze iz poslovanja	2288.00
Kratkoročne finansijske obaveze	
Tekući dio dugoročnih kredita	
Obaveze za poreze	
Kratkoročna rezervisanja	
Obračunate obaveze	7334.00
UKUPNA PASIVA	16566.00

FINANSIJSKI PODACI

PRIHOD	
Donacije	135211.00
Prihod od aktivnosti	786.00
Drugo	0.00
UKUPNO	135997.00

TROŠKOVI	
honorari	27112.21
porezi	16322.63
stipendije	4290.00
racunovodstvene usluge	1440.00
struja	893.97
telefon	7955.87
zakup prostora	8670.25
odrzavanje prostorija	14.00
kancelarijski materijal	3737.11
postarina	2453.56
priprema za stampu	361.83
stampanje	7046.41
fotokopiranje	2233.35
oglasavanje	1975.50
snimanje promotivnog TV filma	2004.00
organizovanje seminara	13496.80
smjestaj i hrana	589.29
putni troškovi	92.00
osvjezenje	140.32
pretplata na novine	441.61
pretplata na Sl.list 06	1801.72
internet, web usluge	958.39
odrzavanje kompjuterske opreme	745.42
oprema	444.60
humanitarna pomoc	100.00
podizanje gotovine	20014.50
UKUPNO	125335.34

STANJE NA KRAJU GODINE	10661.66
-------------------------------	-----------------